

در تمامی مکان‌هایی که در آن امتحان برگزار می‌شود، اطمینان حاصل کرد.

● در مکان‌هایی که در زمان برگزاری امتحان ممکن است تابش مستقیم آفتاب باعث آزار دانش‌آموزان شود، از پرده مناسب استفاده شود. یا در صورت ناتوانی مالی مدرسه برای خرید پرده در آن زمان، با چسباندن روزنامه به شیشه‌ها، به‌طور موقت این مشکل حل شود.

● محیط امتحان دمایی متناسب با فصل داشته باشد. ضمن آنکه باید به امکان عبور و مرور و گردش هوا در محیط امتحان نیز توجه کرد.

● تا جایی که ممکن است، دانش‌آموزان در کلاس‌ها یا سالن‌هایی که به‌خاطر مجاورت با کوچه، خیابان یا جاده، سروصدا دارند، قرار نگیرند. استفاده غیرضروری از بلندگوی مدارس یا دزدگیر خودروهای داخل محوطه آموزشی نیز باعث ایجاد سروصدا می‌شود.

● از ابتدای سال و هنگام ثبت‌نام، دانش‌آموزان چپ‌دست مشخص و صدلی مناسب آن‌ها تهیه شود تا این دانش‌آموزان هم با آسایش بیشتری امتحان بدهند.

● یک یا چند خودکار و وسایل نوشتن مورد نیاز در اختیار مراقبان قرار گیرد تا در مواردی که دانش‌آموز، به هر دلیلی، خودکار ندارد، با استفاده از وسایل نوشتنی که مراقب به او می‌دهد از اضطراب او کاسته شود.

● بعضی از دانش‌آموزان به‌خاطر اضطراب یا عجله، بدون خوردن صبحانه یا نهار به سر جلسه امتحان می‌آیند. چنین دانش‌آموزانی اگر قند خونشان پایین نیاید و افت فشار هم پیدا نکنند و حالشان هم به هم نخورد، حداقل در به یاد آوردن دانسته‌هایشان دچار مشکل می‌شوند. چقدر خوب است که مسئولان مدارس با توزیع خوراکی‌های ساده و کم‌هزینه، مانند شکلات یا بیسکویت یا حداقل لیوانی آب خوردن، این مشکل را کمتر کنند. در برخی مدارس، مانند مدارس غیرانتفاعی یا مدارس خاص و هیئت‌امنائی، هزینه این کار، که گمان نمی‌کنم

روزهای امتحانات از مهم‌ترین زمان‌ها در تحصیل دانش‌آموزان هستند. در این زمان است که دانش‌آموز باید دانش خود را در یادگیری دروس نشان دهد و حاصل زحمات چند ماهه یا یکساله خود را دریافت کند. در این میان، زمان و ساعت برگزاری امتحان، حساس‌ترین لحظات این روزها برای دانش‌آموزان است و طبعاً مسئولان مدارس و مراقبان جلسات امتحانی نقش حساسی در چگونگی گذران آن به‌عهده دارند. نقش مراقبان در جلوگیری از تقلب یا تخلف دانش‌آموزان چشمگیر است، اما نباید تصور کرد این تنها وظیفه آن‌هاست. ایجاد و حفظ محیطی آرام و مناسب برای اینکه دانش‌آموزان بتوانند دانسته‌های خود را با آرامش روی برگه‌های امتحانی‌شان منتقل کنند، از دیگر وظایف و نقش‌های مهم مراقبان امتحانات محسوب می‌شود. در این باره توجه به چند نکته مفید به‌نظر می‌رسد:

● تا حد امکان ساعت برگزاری امتحانات باید با توجه به مواردی چون بافت شهری یا روستایی محل سکونت اکثر دانش‌آموزان، فاصله منازل تا آموزشگاه، امکان تردد و حمل‌ونقل در آن ساعت، و سرد یا گرم بودن هوا تعیین شود. نظرخواهی از معلمان و دانش‌آموزان برای تعیین فاصله مناسب و منطقی بین دو امتحان نیز می‌تواند در بهبود عملکرد دانش‌آموزان بسیار مفید باشد. بسیاری از دانش‌آموزان در زمان‌های بین امتحانات به‌صورت جدی درس می‌خوانند.

● محیط برگزاری امتحان باید پاکیزه، تمیز و منظم باشد. پاکیزگی محیط، به‌نحو غیرمستقیم، هم در یادگیری دانش‌آموزان و هم در پاسخ به سؤالات امتحانی تأثیر مثبت خواهد داشت. طبیعی است که راهروها و کلاس‌های آشفته و کثیف تأثیر منفی بر جا خواهند گذاشت. حتی تابلوهای کلاس‌ها یا سالن‌ها و نمازخانه هم قبل از برگزاری امتحانات باید کاملاً پاک شوند.

● روشنایی محیط امتحان نیز موضوع مهم دیگری است که باید به آن توجه کرد. قبل از برگزاری امتحان باید با بررسی لامپ‌های موجود، تعویض لامپ‌های سوخته یا احياناً اضافه کردن لامپ‌های جدید، از وجود روشنایی مطلوب و یکنواخت

محمد رستمی

دبیر آموزش و پرورش، بروجرد

برگزاری امتحان

نکاتی که مسئولان برگزاری امتحانات و

چندان هم زیاد باشد، از طریق شهریه دانش‌آموزان و در مدارس عادی هم از بخش سرانه مدارس یا سود فروش فروشگاه‌های مدارس قابل تأمین است.

● زمان برگزاری امتحان برای مراقبان خسته‌کننده و کسدار است. متأسفانه برخی از مراقبان برای قابل تحمل کردن آن در حین مراقبت، با همکاران خود گفت‌وگو و شوخی می‌کنند، با گوشی همراهشان مشغول می‌شوند یا کتاب و مجله می‌خوانند. این کار علاوه بر آنکه امکان تخلف و تقلب برخی از دانش‌آموزان را بیشتر می‌کند، باعث کاهش تمرکز و حواس‌پرتی دانش‌آموزان دیگر هم می‌شود. شاید تهیهٔ صندلی‌های پایه بلند برای نشستن مراقبان، تعویض جای آن‌ها، و نوشیدن آب و چای این خستگی را کمتر و زمان مراقبت را قابل تحمل‌تر کند. بالطبع، خاموش کردن گوشی‌های همراه در حین مراقبت، علاوه بر آنکه امری قانونی و لازم‌الاجراست، نشان‌دهندهٔ احترام ما به دانش‌آموزانی است که فرزند ما محسوب می‌شوند.

● تا جایی که ممکن است با استفاده از نگاه، تذکر ملایم و دوستانه اما محکم و جدی، بردن نام دانش‌آموز و جابه‌جا کردن او، از تخلفات کلامی دانش‌آموز جلوگیری کنید. گرفتن برگهٔ دانش‌آموز یا ثبت تخلف او باید آخرین راه‌حل‌های مشکل باشند. قطعاً درگیری فیزیکی با دانش‌آموز متخلف امری مردود و البته خطرناک است.

● در طول برگزاری امتحان باید با دانش‌آموز رفتاری محترمانه، دل‌سوزانه و مؤدبانه داشت، اما به هیچ‌وجه نباید با دانش‌آموزان - حتی دانش‌آموزان خوب و مؤدب - شوخی کلامی یا فیزیکی کرد. این کار، علاوه بر آنکه دهن شأن معلمی است، باعث سوءاستفادهٔ برخی از دانش‌آموزان و رعایت نکردن مقررات امتحانی از سوی آن‌ها می‌شود و در مواردی هم آن‌ها را عصبی می‌کند.

● گاهی اوقات بعضی دانش‌آموزان در درک سؤال یا سؤال‌هایی دچار مشکل می‌شوند. در صورت نبود دبیر مربوطه، مراقب می‌تواند با پرسش از یک یا چند دانش‌آموز زرنگ، در

فهمیدن سؤال به دانش‌آموزان کمک کند. حتی با رعایت مواردی می‌توان از بعضی دانش‌آموزان خواست آن سؤال را برای دیگر دوستانشان توضیح دهند. تماس با دبیر مربوطه یا دبیران مرتبط دیگر نیز راه‌حل دیگری است که مدیر آموزشگاه می‌تواند به کار گیرد. فراموش نکنیم که جلسهٔ امتحان هم می‌تواند محلی برای یادگیری باشد.

● برای پیشگیری از موارد یاد شده در بالا و اطمینان از وضوح و درستی سؤالات امتحان و استاندارد بودن آن‌ها، بهتر است در هر مدرسه‌ای گروه‌های آموزشی تشکیل شوند و یکی از کارهای آن‌ها بررسی سؤالات امتحانی، قیل از تکثیر، باشد. بدیهی است با برنامه‌ریزی دقیق زمانی، باید این فرصت را پیش از امتحانات برای گروه آموزشی مربوطه فراهم کرد.

● دبیر مربوطه باید با توجه به فاکتورهایی چون ماهیت درس، نوع مدرسه، میزان هوش متوسط دانش‌آموزان و حجم صفحات تعیین شده برای امتحان، زمان لازم برای پاسخ دادن به سؤالات امتحانی را مشخص کند. اختصاص زمان زیاد یا کم برای امتحان، هر دو، زیانبار است. وقت پاسخگویی باید براساس مؤلفه‌های آزمون‌سازی و استانداردهای لازم تعیین شود. اما در هر صورت، بعد از تعیین زمان از سوی دبیر مربوطه، مراقبان موظف به رعایت آن هستند و نمی‌توانند سرخود، آن را کم یا زیاد کنند، مگر در موارد خاصی که رئیس جلسه تشخیص دهد.

● تذکر مکرر زمان باقی‌مانده ضرورت ندارد و باعث برهم خوردن تمرکز دانش‌آموزان می‌شود. شاید اعلام ۱۵ و ۵ دقیقه پایانی به دانش‌آموزان، کافی باشد. اگر هم در پایان وقت دانش‌آموزی در حال نوشتن دانسته‌هایش بود، سعی کنید وقت کوتاهی به او بدهید تا بتواند نوشتهٔ خود را کامل کند. تا جایی که ممکن است برگه را از زیر دست دانش‌آموز نکشید. جلسهٔ امتحان را با آرامش و با احترام به پایان برسانید. بدیهی است وقت داده شده باید از زمان شروع امتحان محاسبه شود، نه لزوماً ساعت رسمی که برای آن امتحان اعلام شده است.

● در صورتی که صندلی دانش‌آموزی خراب باشد یا جای

اتوچند نکته

راقبان جلسه‌های امتحانی باید بدانند

فرزانه پارسایی

دبیر مدرسه نابینایان دخترانه نرجس، تهران

لطفاً اجازه بدهید

- محل سکونت؟

- یافت آباد

- چند ساعت در راه بودید؟

- حدود دوساعت

مادر نگاهی پر از درد و رنج روانهٔ چهرهٔ دخترش می‌کند؛ دختری که باید هر روز این مسافت بین دو آباد - از یافت آباد تا سعادت آباد - را طی کند. هیچ نمی‌گوید، اما می‌توان از نگاه پر حرفش خواند که برای حال دخترش در این مسیر و در روزهای سرد و سوزناک زمستان چقدر دل‌نگران است؛ می‌توان خواند که به فکر است باید از کدام قسمت سفره بردارد و کمک هزینهٔ رفت و آمد این دخترک را جور کند؛ می‌توان خواند...

بخشی از هر جامعه‌ای را افرادی تشکیل می‌دهند که در یکی از حواس پنجگانه یا اندام‌های حرکتی مشکل دارند، آن‌گونه که گاه به خدمات خاص و ویژه نیاز دارند و گاه فقط نیازمند حمایتی کوچک هستند تا از جامعه کنار گذاشته نشوند و بتوانند در حد توانمندی خویش از زندگی بهره ببرند. این گروه که اصطلاحاً معلولان نامیده می‌شوند، درجهٔ معلولیت‌های خاص و شدت‌های متفاوتی دارند و نیاز هر کدام، به نسبت میزان آسیب‌دیدگی، از فرد دیگر متفاوت است.

نظام آموزشی در گذشته‌ها به این اصل اعتقاد داشت که دانش‌آموزان معلول باید در مدارس ویژهٔ کودکان استثنایی آموزش ببینند، اما بیش از یک دهه است که جامعهٔ جهانی به آموزش فراگیر کودکان استثنایی روی آورده است و اعتقاد دارد که دانش‌آموزان معلول باید در کنار سایر دانش‌آموزان از آموزش برخوردار شوند و این دو قشر، دوران درس و تحصیل را در کنار هم سپری کنند، زیرا قرار نیست در بزرگسالی، هر یک از آن‌ها در جامعه‌ای خاص زیست کنند. لذا ضرورت آشنایی بیشتر کودکان عادی با پدیدهٔ معلولیت و همچنین حضور در جمع و اجتماع برای افراد معلول، ضرورت این مهم را بیشتر می‌کند. یقیناً باور اینکه ۱۰ درصد دانش‌آموزان عادی امروز در آینده والدین فرزندان معلول خواهند بود، توجه به این موضوع را بیشتر می‌کند. بر اساس آمارهای جهانی، حدود ۱۰ درصد از هر جامعه را معلولان آن تشکیل می‌دهند و چه خوب است که دانش‌آموز امروز و آینده ساز فردای این جامعه، از همان کودکی به‌طور ملموس با پدیده

نامناسی داشته باشد، سعی کنید در اولین فرصت ممکن جای دانش‌آموز را تغییر دهید و او را به مکان مناسب دیگری هدایت کنید. همچنین، از قبل دانش‌آموزان را آگاه کنید که خواب کافی در شب قبل از امتحان، پوشیدن لباس و کفش راحت و مناسب در زمان امتحان و استفاده از نوشت‌افزاری که کار با آن‌ها راحت و روان باشد، در عملکرد آن‌ها تأثیر مثبت بسیاری خواهد گذاشت. • اگر دانش‌آموزی به هر دلیلی از دوستان خود، سؤالات امتحان، شما و یا مراقبی دیگر عصبانی شد و صدای خود را بلند کرد، سعی کنید در درجهٔ اول او را آرام کنید نه آنکه شما هم مثل او فریاد بکشید. فراموش نکنید، حفظ آرامش جلسهٔ امتحان مهم‌ترین وظیفهٔ شماست. در این‌گونه موارد و بلکه در همهٔ موارد، در زمان برگزاری امتحانات، برخورد شما باید دوستانه، دلسوزانه و عاقلانه اما در عین حال محکم و باصلابت باشد.

• ضمن حفظ هوشیاری، نباید هر نگاه، حرکت یا حرف زدن دانش‌آموز را تخلف یا تقلب فرض کرد. بعضی از دانش‌آموزان عادت دارند به این‌طرف و آن‌طرف نگاه کنند یا با خودشان حرف بزنند. عده‌ای دیگر هم برای شوخی یا ایجاد تنوع در محیط خشک امتحان این کارها را انجام می‌دهند. در این‌گونه موارد، نباید عکس‌العمل خاصی نشان داد. در صورت نیاز تذکری ملایم کافی است.

• مسئولان برگزاری امتحان باید دانش‌آموزان را که زودتر از جلسه خارج می‌شوند، به بیرون از محیط امتحان هدایت کنند تا سروصدای آن‌ها موجب به هم خوردن تمرکز دیگر دانش‌آموزان نشود.

• متأسفانه در موارد نادری، برخی از مراقبان به‌خاطر دلسوزی و با نیتی انسانی، یا به هر دلیل دیگری، پاسخ برخی از سؤالات را به برخی از دانش‌آموزان می‌گویند یا آن‌ها را در انجام تقلب رها می‌کند. این امر علاوه بر آنکه خلاف عدالت است و ظلم به بقیهٔ دانش‌آموزان محسوب می‌شود، باعث هتک حرمت دیگر همکاران می‌شود و ممکن است آن دانش‌آموزان در امتحانات بعدی یا در جامعه متوقع شوند و با به تمسخر گرفتن قانون و مقررات و بدون تلاش لازم، بخواهند به خواسته‌های خود برسند. در واقع، نتیجهٔ این دلسوزی‌های بیجا، انداختن گرگ‌های تیزدندان به جان جامعه است.

• در پایان امتحان، برخی دانش‌آموزان آرام و بی‌خیال، عده‌ای خوشحال، بعضی غمگین و ناراحت، و افرادی عصبانی و خشمگین هستند. کم نیستند کسانی هم که کتاب یا جزوهٔ خود را پاره می‌کنند. اما باید در طول سال و در حین کلاس‌ها به دانش‌آموزان یاد داد که پایان امتحان به‌معنای پایان همه چیز نیست. دانش‌آموز باید به کمک معلمان و مسئولان مدرسه متوجه اشتباهات و ایرادات خود بشود و برای تصحیح آن‌ها بکوشد. به ناامیدهای آن‌ها باید امید داد و به خوشحال‌های آن‌ها انگیزهٔ بیشتر. همچنین، در جلسات اولیا و مربیان می‌توان پدران و مادران را آموزش داد تا با رفتار و عملکرد مناسب در ایام امتحانات، زمینهٔ مناسبی برای بهبود شرایط تحصیلی و موفقیت بیشتر فرزندان‌شان فراهم کنند. معلمان نیز می‌توانند با تجزیه و تحلیل نتایج امتحانات و بررسی آمار آن‌ها، از ضعف و قوت کار خود آگاه شوند.